

JAN EEBINS (± 1345-1412), METSELAAR, BEELDHOUWER, ARCHITECT EN LANDMETER

Jan Eebins is zeker geen welbekende naam en de vermelding metselaar, beeldhouwer, architect en landmeter zal zonder twijfel enige verbazing wekken, omdat thans deze beroepen nog weinig of niets meer met elkaar te maken hebben.

In de middeleeuwen stonden deze ambachten duidelijk met elkaar in verband. De beeldhouwkunst werd in die periode opgesplitst in twee grote groepen, met enerzijds de houtsnijders en anderzijds de steenhouders. De eerste groep is gegroeid uit de houtbewerkeresgildes maar vroegtijdig werden ze - met de schilders, de glasschilders, de goudslagers en de miniaturisten - ondergebracht in het St.-Lukasgild. De tweede groep werd geboren uit de steenkappersactiviteiten, waarvan het kappen van stenen voor gebouwen aan de oorsprong lag. De fijne pinakels, de sluitstenen, de kapitelen, het raamwerk gemaakt door deze beeldhouwers bleven nauw verbonden aan het evolutieproces van een bouwwerk, waardoor zij (niettegenstaande de vervaardiging van levensgrote beelden) deel bleven uitmaken van het gild der Vier Gekroonden. De besten onder hen maakten niet alleen ontwerpen voor versieringswerk, maar ontwierpen zelfs hele gebouwen, die (meestal) empirisch opgetrokken werden. Deze metselaars-beeldhouwers waren dus ook architect. Het was dan ook verstaanbaar dat de schepenen (die ook optraden als rechters) deze meesters aanstelden als

experten bij een geschil over een huis en/of een grondeigendom (1). Zij moesten dan ook vaak uitmaken wie de eigenaar was van een dakgoot of een scheidingsmuur, waardoor hen in de eerste plaats gevraagd werd om de grenzen van deze onroerende goederen vast te leggen. Deze stedelijke "erfscheiders" waren dus ook landmeters (2).

Een mooi voorbeeld van zo'n metselaar-beeldhouwer-architect-landmeter was Jan Eebins.

Over zijn geboorteplaats en -jaar hebben we (zoals traditioneel voor die periode) geen informatie. We mogen aanvaarden dat hij lid was van een Gentse familie. In Gent wordt de naam Eebins, Ebbins of Heebins reeds in het midden van de 14de eeuw vermeld (3). Reeds in 1364 treffen we een Jan Eebins aan die de banken in de schepenkamer van de Keure en waar de schepenen op zaten, overtrok met stof (4).

Onze meester-metselaar Jan Eebins laat Roger Van Driessche (5) het levenslicht zien omstreeks 1360. Persoonlijk zouden we deze geboortedatum een decennium vroeger willen plaatsen, daar Jan Eebins reeds werkzaam was in 1370.

De leerperiode

Bij wie Jan Eebins in leer ging is niet geweten, doch men mag aanvaarden dat hij zijn opleiding genoot bij een Gents meester, die omstreeks het midden van de 14de eeuw werkzaam was. In die periode kreeg Jan I de Meyere te Gent tussen 1351 en 1382 tal van opdrachten, doch ook enkele andere namen zijn tot ons gekomen, zoals Lieven van Ghend zarchauwere, 1354; Jan van der Crusen, steenhouwere, overleden in 1356-7; Gillis van der Crusen, steenhauwere, 1355; Jan van der Hecken, zarchauwere, 1369; Jan Baudin, steenhauwere, 1375; Jan de Tolnere, beeldenmakere, beeldescrivere, 1358; Jan van Vinderhoute, beeldestnidere, 1377; Jacop Bette, beeldestnidere, beeldmakere, 1377; Bloc Pauwelsone, beeldmakere, 1398; Jan Bloc, beeldestnidere, 1399... (6). De Vlaamse beeldhouwers werden in het buitenland zeer geëerd. In twee testamenten van 1350 en 1365 te Lubeck wordt vermeld "lapis bonus in Flandria factus", "et poni facient super meum sepulcrum unum flamingicum auricalcium figurationibus bene factum lapidem funeralem". Men brengt deze documenten meestal in verband met de zgn. Brugse school, waar men tot nog toe in de 14de eeuw geen documenten heeft terug gevonden van dit productiecentrum, of met Doornik, waar we willen opmerken dat in een document van 15 september 1365 geschreven staat "et cognurent avoir receu de Jehan de Preys pour et au nom de Jacques Loisir demorant à Gand, trois lames de lation pour faire et composer une lame pour servir et estre mise dessus le corps de la femme dudit Loysir, à présent deffunte" (6). Uit de talrijke documenten weten we dat de uitvoer van Gentse steensculpturen enorm omvangrijk moet geweest zijn (6a), waardoor nog steeds talrijke grafmonumenten buiten het Gentse uit

die periode aan de school der Artevelden wordt toegekend (6b). Het was dan ook begrijpelijk dat de Gentse kunst - gekoppeld aan de opbloei van een stad die na Parijs de grootste ten noorden van de Alpen was - een belangrijke rol gespeeld heeft. We zien dit dan ook manifesteren in de steenhouwerskunst met een Gents sculpteur, Nikolaas de Hane, die in zijn tijd beschouwd werd als een der belangrijkste beeldhouwers ten noorden van de Alpen. We vinden hem dan ook vermeld op 28 augustus 1386 te Dijon, waar hij werkzaam was aan het hertoglijk hof. Voordien had hij reeds zijn sporen verdiend, tijdens zijn werkzaamheden voor de hertog in Vlaanderen. Hij was ook een van de weinige kunstenaars die voor zijn reiskosten vergoed werd. Hij vervoegde zich bij zijn stadsgenoten (familie?) Lieven en Mant de Hane die reeds op 16 april 1385 bedrijvig waren in het hertoglijk atelier te Dijon. Claes de Hane ontving het hoogste loon van alle beeldhouwers, die aldaar werkzaam waren, waardoor hij hoger gewaardeerd werd dan de thans wereldberoemde Claus Sluter met wie hij o.a. samen werkte (6c). Het is opvallend dat er in de Gentse 14de eeuwse plastieken een duidelijke Sluteriaanse invloed te bemerken valt (6). Volgens Duverger (o.c.) werd Sluter gevormd te Brussel, maar waren er in deze Zenne-stad ook geen Gentse sculpteurs aan het werk (6d), waardoor deze invloed mogelijks te verklaren is door het contact met de Brusselse meesters? Troescher (o.c.) en Roggen (o.c.) veronderstellen een mogelijke samenwerking tussen de Hane en de bekende miniaturist-beeldhouwer Andre Beauneveau van Valenciennes in de grafkapel van Lodewijk van Male te Kortrijk, waar ook de Gentse hofschilder Jan van der Asselt werkzaam was. Duverger (o.c.) ziet wel een gelijkenis tussen de H. Katharina (\pm 1380) in de O.-L.-Vrouwkerk te Kortrijk, die men ten rechte of ten onrechte toeschrijft aan Beauneveau, en haar pendant van Sluter te Champmol, denkt eerder aan een grotere mogelijkheid dat de Hane de meester van Valenciennes aan het werk zag in de Arteveldestad (6e). We mogen dus stellen dat Jan Eebins zijn opleiding heeft genoten in een stad waar toen de beeldhouwkunst op een uitzonderlijk hoog niveau stond.

Jan Eebins, een man van zijn tijd!

Uit de documenten weten we dat hij reeds voor 1400 gehuwd was met een vrouw genaamd Margaretha (7). Dat hij tal van belangrijke opdrachten gekregen heeft, blijkt uit het feit dat hij samen met de metselaar Harent de Brune twee kalkovens pacht aan het karthuizerklooster van Rooigem (dat gelegen was tussen de Kaarderijstraat en de Rooigemlaan (7a)). Zij betaalden daarvoor de pachtsom van 3 lb.gr. per jaar.

Deze kalkovens bevonden zich op een meers te Ekkergerm gelegen tussen de straat en de wal. Een stukje meers liep verder over de Leie. We mogen dus aanvaarden dat deze kalkovens zich bevonden nabij de huidige Nieuwe Wandeling. Naast stenen moest een metselaar ook instaan voor kalk en zavel. Het was zeer belangrijk dat de aanvoer van metselspecie vlotte bij grote bouwwer-

ken. Op 8 augustus 1407 maakten zij op hun beurt deze 2 kalkovens aan de metselaars Jan van Dendermonde, de bekende Wouter Martins en Pieter Reb-bens voor 11 jaar tegen 3 lb. gro. pacht per jaar over (8). Samen met Wouter Martins pachtte Jan Heebins op 11 november 1409 de meers 's Bruwersham in Zevergem te zuiden van Gent van Gheerem Borluut (de vader van Isabella) tegen 18 d.gro. per roede per jaar om er een baksteenoven uit te delven. In dit contract worden de uitgraafomstandigheden nauwkeurig vastgelegd opdat de meers een goed hooiland zou blijven (9). Na het gebruik van de baksteenoven moesten ze het terrein opnieuw effenen. Het waren enkel de kapitaalkrachtigste metselaars-steenhouwers (die meestal ook de functie van erfscheider uitoefenden), die een terrein huurden om een eigen steenoven uit te baten. De huurprijs werd berekend volgens het aantal gereproduceerde stenen of tegels. Jan Eebins was een der laatsten die munt haalde uit het bezit van beide ovens, daar in 1417 bepaald werd dat de voordelen beperkt werden in de opbrengst van een kalkoven door het feit dat men geen voordeel meer mocht halen uit een baksteenoven of tegelproductie (9a). De metselaars moesten niet alleen instaan voor de bouwmaterialen maar ook voor de bijhorigheden; zo koopt Jan Eebins van Jan de Meyere, zoon van Heinric op 10 december 1408 een tent (10). Jan Eebins en Wouter Martins (de (mede)architect van het Groot Vleeshuis, de St.-Joriskapel in de St.-Niklaaskerk en de Dendermondsepoort (11)) konden vlot met elkaar opschieten. Samen stelden zij zich op 19 oktober 1409 borg voor de schrijnwerker Jan Seghers, die voor 14 lb. 10 s.gr. een huis aan de Leie van de schipper Jan Vink kocht (12). Een goede verstandhouding tussen de metsers was wel nodig, daar ze niet alleen genoodzaakt waren om samen te werken aan grote projecten, maar een plaatsvervanger moesten aanstellen in bepaalde omstandigheden (13).

De schouw in de Collatiezolder van het Gentse stadhuis

In 1370-1371 leverde Jan Eebins negen geprofileerde stenen voor de wangen van de haard en twee kraagstenen of consoles voor dezelfde schoorsteen in de Collatiezolder van het Gentse stadhuis. (14).

Op de huidige Collatiezolder of Arsenaalzaal treffen we twee schoorstenen aan. Deze langs de noordzijde is een 19de eeuwse kopie van haar zuidelijke pendant. Onderaan bemerken we twee consoles met een zuil waarvan deze links een leeuw die het wapen van Gent vasthoudt en rechts de Maagd van Gent en de leeuw. De haardwangen zijn versierd met klimmende leeuwen (15). De originele sculpturen werden in 1482 gebeeldhouwd door Joos sHotters (of Den Ottere). Voor hun tijd zijn ze zeer ouderwets; de gedrongen houding, het brede gelaat met een naturalistisch modelé, de brede plooienva, de golvende haartooi eindigend in twee gekrulde haarlokken en vooral het lineaire concept sluiten nog direkt aan bij het werk van Jacob de Baerze (1390-1398). Hoe Eebins' beeldhouwwerk aan de schouw er heeft uitgezien weet men niet meer,

doch we willen opmerken dat in die periode Jan van Valenciennes gelijkaardig werk vervaardigde voor het Brugse stadhuis.

In 1393-1394 was Jan Eebins terug werkzaam voor het thans verdwenen stadhuis. Vier dagen werkte hij er op de steiger van de kraan aan de consoles, trappen, tegels, enz. van de schepenhuisen van de keure en gheedele (16).

De werkzaamheden in de St.-Pietersabdij te Gent

In de tweede helft van de 14de eeuw werd de St.-Pietersabdij verschillende malen geteisterd door branden. De laatste van 1378 legde bijna de volledige abdij in as. Na herhaaldelijke onderbrekingen kwam de herbouw pas in 1395 goed van start. Het is in deze kontekst dat we Jan Eebins (17) vanaf 1397 aantreffen in de documenten van deze Gentse abdij. Belangrijk zijn de werkzaamheden die vermeld worden in het kontrakt van 11 mei 1398. Hierbij wordt Eebins als een belangrijk en hoog aanziene meester beschouwd. Hij verbindt er zich toe om een gewelf te bouwen in het (18) lavatorium van de abdij. De stenen werden onder zijn toezicht geleverd door Jan van der Stichelen en Jan Hanneman (19). Hij stoffeerde heel het lavatorium met halfverheven beeldhouwwerk. Biezonder is wel dat hij hier werkte naar eigen ontwerp. Spijtig genoeg kunnen we dit lavatorium niet vereenzelvigen met het lavatorium dat we nu nog bemerken aan de zuidelijke kruisgang (20), dat enkel gebruikt werd om de handen te wassen. Datgene dat opgesmukt werd door Jan Eebins met hulp van Jan van der Stichelen en Jan Hanneman moet een belangrijke gotische constructie geweest zijn, daar te meer de werkzaamheden duurden tot 1407. Van Driessche meent dat het hier gaat om een losstaand gotisch gebouw, dat in de 18de eeuw gesloopt werd bij het bouwen van de nieuwe prelatuur en het koetshuis (20). Trouw aan de Christelijke iconografie, waarbij water een zuiverende symboliek heeft, is het begrijpelijk dat dit gebouw rijkelijk gestoffeerd werd. In dezelfde kontekst moeten we ook de Mozesput van Claus Sluter te Dijon benaderen, die omstreeks dezelfde periode gebouwd werd.

De hoge waardering en de voornaamheid van deze meester wordt duidelijk ondersteund door zijn samenwerking met de Dendermondse beeldsnijder Jacob de Baerze, die de retabels maakte voor Filips de Stoute en voorzien werden van beschilderde luiken van Melchior Broederlam (Dijon, Musée des Beaux-Arts). Deze wereldberoemde sculpteur sneed ook voor de Gentse Bijlokeabdij een retabel (21), dat spijtig genoeg verloren is geraakt.

Op 9 maart 1399 kreeg Jan Eebins de opdracht om onder de boog van het koor van de St.-Pietersabdijkerk een opengewerkte gevel met arcaden, ramen en nissen aan te brengen. Belangrijk is het feit dat hij alles volgens eigen ontwerp uitvoerde in lediaanse zandsteen. Spijtig genoeg bemerken we deze gevel niet op het schilderij in de Bijlokeabdij, die sommige auteurs vereenzelvigen met het binnenzicht van de verdwenen St.-Pietersabdijkerk (20). Reeds op St.-Jansdag volgend jaar moest deze gevel voltooid zijn. Hoewel we achteraf nog

betalingen aantreffen voor dit werk, mag men (22) toch aanvaarden dat het in 1400 voltooid werd, daar Jacob de Stoevere in dat jaar het gewelf onder de vieringstoren beschilderde. Aangepast aan de gevel van Eebins moest Jacob de Baerze het koorgestoelte ontwerpen en snijden. Eebins zal zich zeker gevleid gevoeld hebben.

Toen men in 1403-1404 de vleesrefter oostwaarts uitbreidde deed men (23) opnieuw een beroep op Eebins. En nadat de St.-Kathelijnekapel van deze kerk gerestaureerd was gaf men hem in 1408 de opdracht om een halfverheven beeldhouwwerk te maken voor het tabernakel (24).

Spijtig genoeg is er niets van deze opdrachten tot ons gekomen, doch geven ze een goed beeld van de bouwevolutie van de Gentse St.-Pietersabdij zoals wij ze nu kennen.

Veranderingswerken aan gebouwen in het Gentse

Opvallend is het grote aantal belangrijke opdrachten voor veranderingswerken en vernieuwingen die Jan Eebins binnen een vrij korte periode gekregen heeft. Zijn faam beperkte zich zeker niet enkel tot de Arteveldestad, dit bewijst een akte van 16 november 1402 (25). Hierin wordt gesteld dat indien er aan de bouw van de kerk te Dikkelvenne (hoofdtoren, zijkapel en zuidgevel) "eenich ghescil" zou optreden, "dit soude staen ter ordenancen van Meester Janne Eebins, ende diere hem ghelieven soude toe te nemene."

Een belangrijke opdracht kreeg hij op 17 juli 1405 van de kerkfabriek van de St.-Janskerk (thans : St.-Baafskathedraal) om een venster in ledesteen te vervaardigen voor de bovenlichten van het koor naar het voorbeeld van de aanpaalende vensters (26). Het gaat hier meer dan waarschijnlijk om één van de drie vensters aan de apsis van het koor. Dit achterste deel van de kerk werd voltooid in het begin van de 15de eeuw (27). Deze drie gelijkaardige spitsbogige vensters hebben bovenaan een gelobt rozet, dat gedragen wordt door 2 vierpassen, die rusten op 4 smalle vlakken met andere lobbige spitsbogen aan het bovenste uiteinden.

Een andere belangrijke opdracht dateert van 1405-6, toen Jan Eebins ingrijpende veranderingen deed in de abdij van Drongen in opdracht van abt Jan VI Colinsaens. Eerst en vooral moest hij een kruisgewelf maken steunende op pilaren, waarvan de ribben goudkleurig moesten zijn. Het slot moest voorzien zijn met de voorstelling van St.-Gerolf - een lokale heilige - samen met twee of drie geknielde monniken. Zoals het kruisgewelf moest ook de wenteltrap in de toren van "twee voete ende eenen alven wijt sijnde" uitgevoerd worden in ledesteen. Naar voorbeeld van het ontwerp moest hij ook twee deuren leveren, o.m. aan het grote koor waarvoor hij dan ook een muur voorzien van drie treden metste. Verder maakt men melding van wit en blauw plaveisel. Eebins stond in voor de wenteltrap, de treden, de sloten en orduin (28), terwijl het klooster zavel, ijzer, lood en witte stenen leverde. Het werk moest niet alleen degelijk,

maar ook "lovelic" zijn. Als pand voor deze ondernemingen stelde Eebins zijn bezittingen binnen en buiten de stad. Daar er hier geen sprake is van een borg mogen we aanvaarden dat hij een zeer vermogend man was. Bij enig geschil mochten beide partijen twee keurders aanstellen om dit bij te leggen. Zoals later ook de kunstenaar Raphaël van Coxie te beurt viel, mocht hij niet alleen inwonen, maar stond de abdij ook in voor voedsel (29). De monniken moesten zeer tevreden geweest zijn daar Jan Eebins verder nogmaals een kruisribben gewelf moest plaatsen in het pand voor de pilaren van de toren. Het gebeeldhouwd sluitstuk had deze maal als voorstelling "De H. Barbara met de geknielde prelaat van de premonstratenzerabdij". Langs de zuidzijde naar het koor toe plaatste Eebins "eene steenine veinstre met mameelen te glazene ende de west zijde te gheerncuere (? gheenrecuerent ?), waert". Opnieuw leverde de abdij zavel, ijzer, lood en witte stenen en daarnaast moest Eebins instaan voor het overige materiaal (30).

Op 27 september 1407 werd deze opdracht in de abdij uitgebreid met het vervaardigen van twee kruisgewelven met pilaren en sloten, die als voorstelling droegen St.-Augustijn, St.-Antonius en twee prelaten. Verder moest hij instaan voor de muren tussen de pilaren en een pilaar aan het terras. Zowel de bogen in de kerk als de wenteltrap moest hersteld worden. Terug is er sprake van glas en lood alsook van blauw en wit plaveisel. Hij krijgt daarvoor de som van 44 lb.gro. en mocht blijven inwonen in de abdij, die tevens instond voor het voedsel. Op 28 januari 1409 (n;s; 10) was Jan Eebins volledig betaald voor deze opdracht (30a).

Op 13 augustus 1410 begon Jan Eebins samen met Gillis van Damme, metselaar (31) aan de zeer uitgebreide herstellingen van de Gentse St.-Lievenspoort. Deze werkzaamheden zijn te zien binnen de toenemende 13de eeuwse stadsexpansie en waarbij men in de 14de eeuw om veiligheidsredenen begonnen was aan de nieuwe stadsomwalling. Samen stonden onze meesters niet alleen in voor het metselaarswerk o.a. aan de ophaalbrug, waarvoor ze ook het mechanisme leverde, de schietgaten, de bogen en een nis voor het beeld van de H. Livinus, maar moesten ook ingrijpende verbouwingen doen aan de toren. De meesters "sullen sij maken berdren daer naer dat men de steene houwen sal", m.a.w. zij ontwierpen ook de modellen of uittekeningen van de mallen om na kapping van de ruwe vormgeving van de stenen te kunnen overgaan tot het uitbeitelen van de details en afwerking. Hiervoor was wel een grondige en praktische kennis van het bouwvak vereist. De werkzaamheden aan de poort werden niet in regio uitgevoerd, waarbij alle uitgaven afzonderlijk geboekt werden (steen, kalk, loonlast, enz.), maar als een uitbesteding in privé last daar zij een globale som van 46 lb gr ontvingen (32).

Alhoewel deze poort niet tot ons gekomen is, hebben we er door de tal van afbeeldingen een goed beeld van (33). In onbruik geraakt in 1860 werden de laatste restanten van de St.-Lievenspoort afgebroken in 1882.

Het Kruis ten Schreiboorn

Naast de versieringen aan de binnen en buitenarchitectuur van de hoger vermelde gebouwen is tevens een zelfstandig beeldhouwwerk bekend van Jan Eebins.

Dit is tot ons gekomen dankzij de ontwerptekening en de beschrijving in het opdrachtdocument (34). Dit kruis uitgevoerd in ledesteen en met lood gevulde ijzeren spillen werd besteld door het St.-Jacobsgasthuis te Gent. Het kruis staat op een hoge sokkel met in het midden St.-Jacob de Meerdere onder een gotisch baldakijn, dat vanuit twee pinakels verbonden is met de sokkel voor halfzuiltjes. De heilige is te herkennen aan zijn attributen : hoed, pij, staf en een zak met schelpmotief. Langs beide zijden wordt hij aanbeden door geknielde pelgrims. Aan de uiteinden van het kruis bemerken we tevens vier St.-Jacobsschelpen. Dat bij de uitvoering zowel steen als ijzer gebruikt werd, lijkt totaal niet abnormaal. Zoals we reeds vermeldde was de smid nauw betrokken bij de bouwverf, o.a. voor sloten, nagels, verankeringen, enz. De ijzeren spil voor de inwendige versteviging van het kruis treffen we trouwens ook aan bij kleinere constructies, o.m. in de schoorstenen.

Frans De Potter (35) situeert de plaats van dit kruis buiten de Petercellepoort en tussen het uiteinde van de Schreiberg en de Molenberg. M. Gysseling (36) identificeert deze plaats met het huidige Parkplein, dichtbij de tunnel van de Kortrijkse steenweg en M. Daem wil nog preciezer zijn en meent dat het Kruis stond op de hoek van de Kortrijkse steenweg en Parklaan-Clauslaan-Hofbouwlaan (37). Deze laatste auteur brengt de plaatsing van dit Kruis in verband met datgene wat een pelgrim in 1327 schonk aan het Gentse St.-Jacobsgodshuis en waarvoor later 10 mirakelen gebeurden (37). Het Kruis, vervaardigd door Eebins, bemerken we dan ook op het bekende "Gezicht op Gent" van 1534 (Gent, Bijlokemuseum) aan de kruising van de weg naar Kortrijk en de wegen die naar de Petercelle- en de Heuverpoort leiden. We treffen het niet meer aan op de kaarten van het einde van 16de eeuw-begin 17de eeuw, waardoor we mogen veronderstellen dat het Kruis vernield werd tijdens de Beeldenstorm.

Officiële functies

Victor Van Der Haeghen (o.c.) vermeldt dat Jan Eebins vanaf 1402 tot aan zijn dood in 1411 "géomètre-arpenteur juré" van de stad Gent was. De documenten die wij terug vonden laten ons toe te stellen dat hij reeds vanaf november 1400 het ambt van "herfsceder" van de stad Gent uitoefende. De laatste vermelding die wij achterhaalden, waarin hij vernoemd wordt in deze functie, dateert van augustus 1407. Vanaf 1400 tot 1407 oefende hij dit ambt samen uit met Gillis de Suttere (38). Hoewel het Middelnederlands Woordenboek het woord erfscieder omschrijft als een persoon die belast is met de afpaling van erven (39), werd hij ook nog belast met andere taken, die we kunnen vatten in 5 grote facetten. Naast uiteraard het bepalen van eigendomsafbakening (40) duidde

de erfscheider ook de eigenaar van een scheidingsmuur aan (41) of van een afvoer en/of dakgoot (42). Zij bepalen ook wie er mocht gebruik maken van gemeenschappelijke (zoals een toilet (43)) of private onroerende goederen. Meestal gaat het hier om gebruik van privaatwegen en de betaling voor dit gebruik (44). De voornaamste taak was echter, na de uitspraak van de schepe- nen en door het toedoen van schuldeisers, het in beslag nemen en schatten van onroerende goederen (45). In 1407 werd hij in deze functie opgevolgd door Jan Goethals (46). Inmiddels oefende hij in 1407-1408 het ambt uit van deken van de metselaars-gilde (47) wat er opwijst dat hij hoog gewaardeerd werd. Ook in deze functie werd hij opgevolgd door Jan Goethals. In 1410-1411 was hij toezichter van de stedewerken.

Het atelier van Jan Eebins

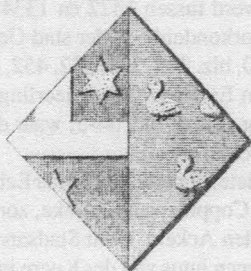
Van der Haeghen (o.c.) vermeldt dat Jan Eebins stierf in 1411. Deze datum lijkt ons aanvaardbaar, daar zijn weduwe op 30 juli 1412 een achterstallig loon ontving (48).

Het atelier van Jan Eebins werd verder gezet door zijn zonen Arent en Willem en zijn kleinkinderen Jan en Jacob; zij waren allen meesters in het steenhou- wergild. Als belangrijkste prestatie vermelden we voor Arent de 54 stukken hardsteen, geleverd door de steenhouwer Jan Huggebout, die bestemd waren voor de acht pijlers van de twee nieuwe schouwen in de keuken van het Gentse Prinsenhof in 1429. Deze werkzaamheden zullen wellicht in verband te bren- gen zijn met de brand die kort daarvoor het hof teisterde, maar moeten eigenlijk ook gezien worden binnen de kontekst van de versieringen in het kasteel voor de onderhandelingen tussen Engeland, Frankrijk en Bourgondië (48a). Een gelijkaardige opdracht werd in 1445-1446 gegeven aan Lieven Eebins, de in 1443 gezworene van het ambacht der Vier Gekroonden, die de Brabantse steen, geleverd door Juerin Drabbe "marchant de pierres de Bruxelles", op maat moest kappen voor de werkzaamheden in het Hof ten Walle. De hoge waarde- ring van deze familie blijkt nogmaals uit het feit dat de dochter van Jan Eebins, Elisabeth, huwde met Jan van de Kethulle, raadsheer van Filips de Goede en voorvader van de beruchte Frans van Ryhove. Het was Jan van de Kethulle die het Ryhovesteen in de Onderstraat te Gent wist aan te werven van Barbera van der Clite (49), die mogelijks familie was van de uitmuntende Gentse schilder Lieven van der Clite of van de adellijke familie van der Clyte de Commines (50). Jan van de Kethulle stierf in 1432 en werd begraven in de (inmiddels afgebroken) kerk van de Dominikanen aan de Onderbergen te Gent. Zijn weduwe werd er in 1471 bijgezet. Nabij het hoogaltaar lag hun zerk van blauwe hardsteen, waarop twee uitgestrekte figuren waren afgebeeld. Aan de voeten van de man lagen twee leeuwen, symbool van moed. Het graf-schrift is bewaard gebleven (51). Volgens van der Haeghen (o.c.) mogen we deze grafsteen beschouwen als een werk uit het atelier van Eebins. Deze stelling is tamelijk

Hier licht Meester Jan Vander Aethulle,
in sijn levens raedt mijns gheduchts Heeren
van Bourgoingne, van Brabant ende van Vlaenderē;
ende bewaerder van syne chaertre ende andre briefven
aengaende den grafschappe van Vlaenderē;
die starf in 't jaer m. cccc. ende xxxij,
den xxvij^e dach van ougste (*).
Bidt over de ziele.

Hier licht begraven jonvr. Eysbette Hebbins (**),
meester Dans wijf was,
die starf in 't jaer m. cccc. ende lxxj,
den xiiij^e dach van maerte (**).

(*) Volgens anderen, de 24 ougste 1455.

(**) Volgens anderen, Ebbins.

(***) Volgens anderen, de 17 november.

Overgenomen uit : P. Blommaert... (noot 51).

aanvaardbaar, doch willen we er op wijzen dat men geen enkel opdrachtdocument kent, waaruit blijkt dat het atelier Eebins ook grafstenen vervaardigde. Als besluit mogen we stellen dat de globale beschouwing van een figuur zoals Jan Eebins ons een duidelijker inzicht geeft over de tijdsgeest van de hooggotiek. De stelling dat het uitoefenen van verschillende beroepen een typisch kenmerk is voor de renaissance moet hier in een andere kontekst geplaatst worden en is in feite een verdere ontwikkeling van de oprichting van de eerste groepering van mensen met gelijkaardige beroepsactiviteiten. Een duidelijk voorbeeld hiervan is zeker deze beeldhouwer-metser-architect-landmeter-deurwaarder. Alhoewel de huidige status van de kunstenaar pas vorm krijgt in de 16de eeuw, werd reeds in de pre-eyckiaanse periode aan dit vak een hogere waarde gegeven dan aan de andere ambachten.

Persoonlijk was de benadering van een persoon zoals Jan Eebins enorm verrijkend, alhoewel we door de polyvalentie dikwijls met de handen in het haar zaten en dan ook steun en hulp vroegen aan verschillende mensen, die ons steeds met raad en daad bijstonden. Onze dank gaat dan ook in de eerste plaats naar hen uit en in het bijzonder naar Lic. Marc Ryckaert, Dr. Roger Van Driessche, dhr. Hugo Collumbien en het personeel van de Rijks-Universiteit Gent en het Stadsarchief Gent.

Rudy VAN ELSLANDE

Leraar aan de Koninklijke Academie voor
Schone Kunsten van Dendermonde

NOTEN

1. Naast beeldhouwers of metsers werden ook mensen aangesteld, die nauw betrokken waren bij de werkzaamheden aan een bouwverf. Ook timmerlieden werden aangesteld als stedelijke landmeters; in die periode werden immers meer huizen opgetrokken in hout, dan in steen. De timmerman Jan Broucard werd tussen 1322 en 1334 aangesteld door de stad Gent als erfscieder; cfr. J. Vuylsteke, Oorkondenboek der stad Gend. Gentsche Stads- en Baljuwrekeningen 1280-1336, Gent 1900, blz. 249, 321, 352, 452, 530, 588, 647, 702, 793, 829, 888.
2. Cfr. R. van Elslande, V De van Eycks te Gent : leerlingen en medewerkers (2e deel) in : Ghendtsche Tydinghen, 14de jg., 1985, blz. 34-5; waar de metser, beeldhouwer, architect-landmeter Olivier Portier besproken wordt.
3. Op 14 oktober 1360 was Margriete, dochter van Gillis Eebins 14 s. 3 lb.gr.torn. schuldig aan Pieter vander Eeke, voogd van Coppins vander Eeke, zoon van Lauwereins, aan Jacob den Dobbeleere en aan Justaes vanden Ackere, Gent Stadsarchief, Jaarregister 1360-1361, f°7.
4. De cost van den werke an scepenen huus van der Kuere in de selve weke (14-20 nov. 1363). Van Kaneveetse, wiede ende maecgelt, daer de maeltreetse af ghemaect waren in scepenen kamere van der Kuere, daer sij up sitten 13 lb. 4 s. 5 d.
It. Jan Heebin, 13 s. 4 d. It. 8 nagle, tstic 2 miten; it. 50 nagle, 1 gro.; it. 100 nagle, 3 gro., daer de maeltreetse met ghenagelt waren; it. 1 slot met 4 sluetelen ende 2 grendele met 4 crammen an den Raet solre, 20 gro.; comt al 4 lb. 2 s. 3 d. Somme 18 lb.. A. Van Werveke, Gentse stads- en baljuwsrekeningen 1351-1364, Brussel, 1970, blz. 595; F. Van Tyghem,

Het stadhuis van Gent, voorgeschiedenis-bouwgieschiedenis-veranderingswerken-restauraties-beschrijving-stijlanalyse, Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, 39ste jg., 1978, dl. II, blz. 35.

5. Eebins (Ebbins, Heebins) Jan, in : Nationaal Biografisch Woordenboek, Paleis der Academieën, Brussel, 1964, 1 dl., blz. 428.
6. D. Roggen, Gentsche beeldhouwkunst der XIVe en der XVe eeuw, in : Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. V, Antwerpen 1938, blz. 51-73; Id., Gentsche grafplastiek uit den tijd der van Eyck's, in : Ibidem, dl. IX, 1943, blz. 99-124; V. Vander Haeghen, Enquête sur les dalles, lames de cuivre et autres monuments funéraires provenant d'ateliers de tombiers gantois XIV-XVIe siècle, in : Annales du congrès, Gent 1914, blz. 29-42.
- 6a. Jan I de Meyere : 1378-9 voor de heer van Sevenberghe in de Antwerpse Jacobijnerkerk. Jan II de Meyere : 1416 voor Bonifacius Trabukier te Domburg, 1418 voor Philips van Everinghen te Antwerpen, 1423 voor de abdis van Oost-Eeklo, 1425 voor de kerk van Zuiddorpe. Jan III de Meyere : 1430 voor Johanna Caute te Duinkerke, 1434 voor Jan van Gistel te Zuiddorpe (fragmentarisch bewaard in een muur te Kloosterzande), 1435 voor Jan van der Zype op een schip op de Leie, 1440 voor Nikolaas van der Zichelen te Doornzele, 1446 voor Monfrater Alarts te Kaprijke, 1449 voor Andries van Mullem van Roeselare. Hughe Goethals : 1426 voor Jan Keeland te St.-Martens-ten-Blijde. Wouter Martins voor de dame van Zomergem aldaar. Hughe Goethals : voor Philips van Cortekine te Middelburg (± 1434), 1429 voor Jan van Rokeghem te Oudenaarde.
- 6b. Brugge St.-Salvatorskath., van Willem van Halewijn (± 1456); Brugge, Gruuthusemuseum, van Mattheus van Scotille (± 1415); Koolskamp, kerk, van Jacob van Lichtervelde (± 1431); Breda, kerk, van Jan I van Polanen (± 1366-1400)?.
- 6c. J. Duverger, Brussel als kunstcentrum in de XIVe en de XVe eeuw, Bouwstoffen tot de Nederlandsche kunstgeschiedenis, Antwerpen-Gent, 1935, blz. 29 noot 31, 35. G. Troescher, Claus Sluter, Freiburg, 1932, noot 78; D. Roggen, Hennequin de Marville en zijn atelier te Dijon, in : Gentsche Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis, dl. I, 1934, blz. 184 noot 2.
- 6d. In de St.-Maartenskerk te Halle treffen we in de kooromgang een muurtabernakel aan van 1409 vervaardigd door Hendrik van Lathem, een de Meyere en Claes de Clerc. De naam van Lathem treffen we in de 14de eeuw reeds veelvuldig aan te Gent en zelfs een Lieven van Lathem onder de 15de eeuwse Gentse kunstenaars (R. van Elslande, Lieven van Lathem een onbekende belangrijke kunstenaar uit de 15de eeuw, in : Scheldeveld); de naam de Meyere werd hier reeds verschillende malen geciteerd, terwijl de Clerc een typische Gentse naam is, die we ook onder de 15de eeuwse Gentse kunstenaars aantreffen, nl. een Jan de Clerc, meester op 23-11-1422.
- 6e. Een minder bekend maar belangrijk document reeds aangehaald bij Duverger (o.c.), dat we hier opnieuw vermelden :
"Nous Loys comtes de Flandres, faisons savoir à tous que nostre receveur de Flandre Henry Lippen a payé... Item au dit Henry (de Douzy nostre chambrelenc) 60 lb.par. lesquels nous fismes envoyer à maistre Andrieu Beauneveu à Gand pour causes de noz ymaiges... Donné à Bruges soubz nostre scel le 5e jour de janvier 1380 (n.s. 1381); Rijsel, Arch. dép. du Nord, B. 3236 nr. 10 848.
7. Op 4 november 1400 is Jan de Coreelbackere, Pieter Neefs geheten 7s. 6d. gro. schuldig aan Margriete, vrouw van Jan Eebins, Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1400-1401, f15.
- 7a. L. Hoste, Rooigem en de Brugsepoort te Gent, in : Ghendtsche Tydinghen, 19de jg., nr. 3, 1990, blz. 118.
8. Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1406-1407, f°65v°.
9. Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1409-1410, f°18.

- 9a. Baillieul-Duhameeuw. Een stad in opbouw, Gent voor 1540, Tielt-Gent, 1989, blz. 146, 172, 187, 231, 236, 246.
10. Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1407-1408, f°21 bis.
11. V. Vander Haeghen, Enquête sur les dalles, lames de cuivre et autres monuments, funéraires provenant d'ateliers de tombiers gantois. XIV-XVIe siècle, in : Annales XXIIIe congrès, dl. 3, Gent, 1913, blz. 35.
12. Stadsarchief Gent, Jaarregister 1409-1410, f°45 v°, voldaan op 22 juni 1411.
13. F. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, dl. 3, z.d., blz. 417-429.
14. Dweerc ande kave up scepenen huus vander kuere inde 33e ende 34e weken (27 ma.-9 apr. 1371, n.s.).
 Meester Jan Heebin van 9 salisteenen ende 2 corbelen, 6 lb. 13 s. 4 d.
 Van Voerne, 6 s. 8 d.
 Meester Jan Heebin, 7 daghe, 10 lb. 10 s.
15. H. Pauwels, De schoorstenen van het stadhuis te Gent, Gent, 1952, blz. 7-8; F. Van Tyghem, o.c., dl. I, blz. 90, 230-1, ill. 20, 21, 22, 212, 213, 230: dl. II, blz. 40.
16. F. Van Tyghem, o.c., dl. II, blz. 42.
17. Pensioen.
 Meester Jan Heebins III note steenen/stic II sc. commen VI sc. (30 september 1398) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 1162 f°17; R. Van Driessche, De Sint-Pietersabdij te Gent, Archeologische en kunsthistorische studie, 1980, blz. 36).
18. Dit is Laureins Lancgheeraerds zoene rekenynghe
 Item meester Janne Ebbins ende Arend den Brunen van 30 mudden calx die zij ghelevert hadden in den cloester... den 10sten daghe in novembre 25 lb. 10 sc.
 Item meester Janne Ebbins van div. werken ende stoffen die hy in den cloester ghelevert heeft, ghewrocht ofte doen werken... den 21sten dach van Aprile 12 lb. 4 sc.
 Item meester Jan Ebbins als dat hy maken sal een voute in 'tlavoir met ogiven ende reprints met slotelen daer sy behoren... En van al desen vors. werke sal hy hebben 100 nobelen, gheleent ter goeder rekenynghen.
 Item Janne van der Stichelen ende Janne Anneman als van den steenen die ter cappen van den lavoire staende in 't convent behoren zullen, te livererete t'Heeseghem up den pitte, van der roede 20 voete lanc ende breet, 3 lb. gr. ende voors.mate ofte roede sal men anne legghen boven der lyst en daert beghint te scerpene, aloes (?) lijstje veinstren ende putneelen zijnde onghemeeten, ende binnen dese zullen sy leveren de lijstje 'tvors lavoire ommeghaende 6 veinstren ghepinneelt, een pinneel boven upt capsel, 2 columpnen in savoyen. Ende alle de vors.pinneele zullen zij doen maken thare coste ende vul leveret alle de vors.pacheelen te Sente Jans daghe hootghanghende Ougst naestcommende gheleent t'goeder rekeninghen 27 lb. (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 2261, 11 v°, 138; 138v°).
 Copie van den Commanscap met meester Janne Heebins ghemaect van den lavoire.
 Den 11n dach van Mey 1398 was ghemaect sekere voerwaerde ende comesse tusschen minen heere van Sente Pieters Bi Ghend an d'eene side ende meester Janne Ebbins an d'andre side : als dat de vors. meester Jan maken sal eene voute in 't lavoire met ogiven ende reprints met slotelen ende half slotelen daer sy behoren den bac de sponden van blauwen steenen ende al d'andre van witten of van blauwen welc hem best ghelieven zal ghelijc ende in der manieren dat bewaerp inhoud daer af betrocken in fransiin, de oude veinstregate boven der vouten vermetsen sal, tafelement boven legghen ende 't vors lavoire van boven nedre buten stofferen. Ende t'al den vors.werke sal de vors. meester Jan leveren al de stoffe ende handghedade uteghedaden van Ysere, van loode, van houte, van tafelemente ende van pavementen beneden in 't lavoire ende boven up de voute. Ende van al desen vors.werke sal hi hebben 100 noble in Vlaamsschen ghelde ende munten (11 mei 1398), (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, cart. 9, f° 138).

Generalen ontfanck iten Jan Diederix / steenhauwere / van den trappen enden auden steenen an den borrepitte ghehuurbuert / die in 't convent staet / bij sieur Laureys Langhegheraerts tyde ghecoecht waren ende in sinen tijt noyt betaelt waren, also man inne sijne rekeninghe niet vinden en soude / bij meester Jan Hebbins betaelt, costen 7 lb. 4 sc. (1 oktober 1400) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 2287, f°15v°).

19. Voerwaerde ghemaect kegen Janne van der Stichelen ende Janne Hannemanne om de steenen van den lavoeren in den cloestere te leverne.
Den 20n in de Meye in 't jaer 1399 maecte mijn heere van Ste Pieters bij Ghend eene voerwaerde jeghen Janne van der Stichelen ende Janne Hanneman, roketins van Eesseg-hem als / dat zij minen vors.heere leveren sullen binnen sinen waterporte in sinen cloester... alle de steenen die noch ten daghe van heden in den cloester te bringhene sijn, behoerende ter cape van de lavoire van den vors.cloester ghelijc dat ze mijn vors.heere up andren tijt jighen hemlieden ghecocht heeft. Hier over waren meester Jan Ebbins ende meester Lauwerijs van der Leyen (20 mei 1399) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, cart. 9, f°150v°, R. Van Driessche, o.c., blz. 275).
20. R. Van Driessche, o.c., blz. 254, ill. 13; 270.
21. Daar er zeer veel interpretaties bestaan over de relatie tussen het retabel in de Bijlokeabdij en deze te Dijon (cfr. E. Dhanens, Van Eyck, 1980) geven we hierna de originele tekst :
Id. A. Girert de Nyvelles et Torquin de Gand, peintres, pour imprimer l'oratoire de mon seigneur qui est crepon de l'eglise des diz Chartreux (nabij Dijon), fevrier mil CCCIII^{xx} et IX
A Pierre Machariis, de Tenremonde, pour et au nom de Jaques de Bars, tailleur d'Ymaiges demourant audit Tenremonde, en deduction et rabat de IIII^c frans que monseigneur a ordonné avoir et baillier audit Jacques de Bars, pour la façon et ouvraige de deux grans tables d'autel de boiz entaillées d'ymaiges et ouvrées de menuz tabernacles sur yceulx imaiges, c'est assavoir l'une d'icelles tables pareille d'ouvraiges et d'ymaiges à celle qui est en l'église de mon dit seigneur, audit Tenremonde, hors du cuer, derriere le grant autel, et l'autre pareille et semblable a celle qui est en l'abbaye de la Billocke, pres de la ville de Gand, pour commencer ledit ouvraige et pour avoir et querir les estoffes a ce necessaires, par mandemant de mon dit seigneur, quittance dudit Pierre Machariis le XXVe jour de may mil CCC III^{xx} et dix, II^c frans (Rekening van Amiot Arnaut met als onderwerp de gevraagde werken voor de Bourgondische hertog aan het Karthuizerklooster nabij Dijon, vanaf januari tot december 1390; Dijon, Archives départementales de la Côte-d'Or, B.11671, f°361). Er is hier dus geen sprake van geschilderde luiken door Melchior Broederlam aan de retabels van Dendermonde en Gent. Voor de relatie tussen Broederlam en de Gentse kunst, cfr. R. van Elslande, Jan van der Asselt, de hofschilder van Lodewijk van Male, in : De Leiegouw, 29ste jg., nr. 4, dec. 1987, blz. 439-440; R. van Elslande, Het Laatste Oordeel van de Meester van Diest, met name Lieven van der Clite (en Augustijn de Brune), in : Meer Schoonheid, 34ste jg., nr. 1, maart 1987, blz. 1, 3.
22. "Vorwende jeghen meester Janne Hebbins van den ghevele van den coere Kenlic zij allen lieden dat Mechiel de Croec als machtich ghestelt van minen heere van Ste Pieters ende meester Jan Heebins zijn commen voer scepenen van der keure in Ghend kenden ende lijden alsulke voerwaerde als hier naer volghet van worde te woerde. Kenlic zij allen lieden dat eene zekere voerwaerde es ghemaect tusschen minen heeren van Ste-Peeters an eene zijde ende meester Jan Heebins an d'ander zijde als van te makene eenen ghevel upgaende onder den boghe van den choere daers al nu een ghedeel es beghonnen purrende daer 't beghonnen es ende streckende ghesloten tote onder den ouden boghe metgaders d'een leeshuuse emmer dat inghetrocken alsoe 't bespreec es. Voert den voerseiden ghevel ghestoffeert dure veinstergaten beelgesteden lijsten voyen maelgen ende anders ghelijc dat

betrec up een perkament inhoudt rustende onder minen heere voernoemd beworpen ende met eene zeghele daer up gheplact bij meester Janne vorseit. Ende desen vorn.ghevel sal meester Jan vors. wel ende ghetruwelike maken ende leveren vuldaen binnen Ste-Jansdaghe naestcommende over een jaer binnen ende buten van witten Brabantschen ordune ende tusschen ghevult met goeder stoffen. Ende al stooersel van den capiteele van der duere upwaert ende up d'upperste maelgekine al van steene van loets ende om al dit vors.werc wel ende ghetruwelike te doene ende te doen doene ende bij werclieden te leverne ghelijc dat boven gheseit es emmer behauden dien dat de ghevel up zijn zal ende besloten t' Sente Bamesse naest commende ende daer toe te leverne ale de steene calc zavel ende al andere stoffe diere toe besich werden sal ijzer loet haut ende stellinghe huutghedaen sal de vors meester Jan hebben 65 lb. gr.

Dit was ghedaen den 9n dach van Maerte in 't jaer ons Heeren als men screef 1398 in 't scependom heere Jacop van der Pitten Her Pieter Amelricx ende haren ghezellen. Aldus staet in scepenbouc van den zelve jare f°42 (9 maart 1399 n.s.) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, cart. nr. 9, f°153; R. Van Driessche, o.c., blz. 38).
Generalen ontfanck

...

Item meester Jan Hebbins... up taswerc van den ghevele in den groeten choer, alsoe de rekeninghe voer dese verclaert, alsoe men hem t'achter bleef, daer up betaelt ghelijc dat blijkt bij letteren van quitancien ter goeder rekeninghen 104 lb. 12 sc. Blijct dat men hem t'achter blijft de deser rekeninghe van der voirs.eersten summe 11 lb.gr.qui valent in ponden parisis 132 lb.par. (1 oktober 1400) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks nr. 2287 f°22, R. Van Driessche, o.c., blz. 41).

Dit es... miins heeren van Sente Pieters bij Ghend rekeninghen

...

Item meester Jan Hebbins betaelt in wuller betalinghen van der voerworden ende taswerke van den groeten ghevele in den choer... 36 lb.8sc.

...

Item Robberecht de Brune an de choerduere ghewrocht van de snidene ende an de setelle te stellene 13 daghe... bij den rade van beede meester van den werke (Laur.v.d.Leyden en Jan Hebbins) comt 6 lb.10 sc. (1 oktober 1402) Rijksarchief Gent, fonds St.-Pietersabdij, I Reeks, nr. 2288, f°27v°-28v°).

23. Dit es Andries van der Craye / monc ende upper ontfangher rekenynghe.

Item van eenen sekeren taswercke ghemaect jehgens Jan Payne bij meester Jan Hebbins meester Laureins van der Leyen ende den vors.ontfanghere der huuterste cammere van den reefftere in't convent te deckene al omme 16 lb.16 sc. Summe 31 lb.12 sc. (1 oktober 1403-1 oktober 1404) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 2078; R. Van Driessche, o.c. blz. 277).

Item van up te delvene 't conduut doer 't Vleeshuus gaende...

Item van costen ghedaen omme 't conduut te verwelvene ende te makene onder de muere gheseit bi meester Janne Eebins...17 lb.

(1 oktober 1409-1 september 1409) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 1184, f°13; R. Van Driessche, o.c., blz. 278).

24. Dits den staet van der officien van den upper ontfanghe in de Vlaemsche tonghe...

Item Roegeere van der Woestinen, scilder, bii alsoe datte ziiin taswerc an de cappele ende ant beelde van Sente Catelinen vulwrocht adde 14 lb.3 sc.

Dit ziiin de coste die gheleyt ziiin an de reparatien van der kerken... in den Cloester...

Item meester Janne Heebins betaelt van eenen ghesnedenen steene, de tabernacle van Sente Cateliinen in hare cappelle op te stellene meester Jan Heebins up den eersten dach van Juni in't jaer XIII^c ende achte 4 lb.7 sc. (1 juni 1408) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-

Pietersabdij, I reeks, 2266, f°31v°, 38).

Dit zijn de coste die gheleyt zijn an de reparatien van der kerken van Sente Pieters bij Ghend in den cloester an de huisinge ende buten up de hove...

Item meester Janne Heebins van eenen gesnedenen steene de tabernacle van Sente Carolinen in hare capelle op te stellene... 4 lb.7 sc. (1 mei 1408-24 december 1408) (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks, nr. 2068, f°4; R. Van Driessche, o.c., blz. 49).

25. Stadsarchief Gent, Jaarregister 1402-3, f°23v°.
26. Kenlic zij etc. dat eene vorwaerde gheordinert ende ghemaect es tussen Boudine van Ravenscoete, Symoen uten Hove, Pieteren vanden Amele ende Janne Hebbel, als kercmeesters van Sente Jans in desen tijt an deene zijde, ende meester Janne Ebine ende H(ein)r(ic) de Vos, an dander zijde, als omme eene vorme te makene in eene ghelaesveinstere up den groten coer te S.Jans in der manieren hier naer verclaert, dats te wetene : int eerste dat men de vors.vorme wel ende lovelike maken sal naer de maniere naer de veinstre, diere neffens stact, also groot ende also dicke van steene als die es, ende alle maneele ghemaect van goeden bruecelschen steene; ende thamasch vanden vormen sal wesen van goeden steenen van Leets enz. Ende van desen vors.werke so sullen de kercmeesters meester Janne ende Heinric vors. gheven de somme van XVI ponden groten Torn... XVII dach in Junio anno XIIIIC quinto (17 juli 1405) (Stadsarchief Gent, Jaarregister 1404-1405 f°55v°).
27. Cfr. F. De Smidt, Krypte en koor van de voormalige Sint-Janskerk te Gent, Gent, 1959, blz. 86-7, 107, 114.
28. Baillieul-Duhameeuw, o.c., vermelden voor het woord orduin twee soorten van steen : de Balegemse of Iedesteen en de Brusselse harde kalksteen, cfr. oof verder bij deze termen.
29. R. van Elslande, Een Verrijzenis van Raphaël van Coxie, in : Dronghine, jb. 1990, blz. 119-133.
30. Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1405-6, f°21v°, 53v°.
- 30a. Gent, Stadsarchief, Jaarregister 1407-1408, f° 4v° (deze Dronghense documenten zullen wel destijds publiceren in het jaarboek van Dronghene).
31. Gillis van den Damme samen met zijn broer Colaert en Harent van den Poele verbouwd in 1402 de kerk in Dikkelvenne, cfr. noot 25.
32. Stadsarchief Gent, Jaarregister 1409-1410, f°74v°.
33. M. Van Berghen, De St.-Lievenspoort te Gent, in : Ghendtsche Tydinghen, 6de jg., 1977, blz. 37.
34. Kenlic sij allen lieden dat Ghiselbrecht Mayhus, Jacop Vette, Jacop Sneevoet, Jan Ghisels, Heinric van Danckaert Heeke, als proviserers van Sente Jacobs huus in Ghent op d'Nieuwelant hebben ghegheven in sekeren vorwaerden meester Janne Eebins ter eeren van Gode ende van den grooten heer Sente Jacoppe omme een cruse van meester Janne vors ghemaect te hebbene 't welke hij ghelooft heeft te makene wel ende soffisantelic van witten brabantischen steenen met eenen appele wel ghestapelt ende ghevoedt, also 't werc heesschen sal, naer de maniere van den bewerpe dat meester Jan den vors provisers over ghegheven heeft ende wel as vorwaerde dat meester Jan vors.duer 't principael cruse sal doen maken ijserine spillen ende die met looden bullen ende voort maken ten meester proffite van den werke ende dit vors.cruse sal meester Jan vor.stellen ten Screyboome buiten Sente Pieters tsiere gerechter stede wel ende lovelijc vulmaect tusschen nu ende den naesten sommere eerstcommende te sinen besten ende hier af sal meester Jan vors.hebben van stoffen ende handghedaden de somme tien pont grooten tornoyes ende daer af kent meester Jan vors.dat hi ontfaen heeft in minderinghen van den proviserers vormt twee pont groote (Stadsarchief Gent, St.-Jacobs godshuis, portefeuille nr. 9).
Rugzijde ontwerp : Dat es een bewerp van den cruce ghemaect ende ghestelt bij den proviserers van Sinte Jacobs huus in Ghend buten der (pedercelle) poerte (ibidem; D. Roggen, Gentsche beeldhouwers der XVe en der XVIe eeuw, in : Gentsche Bijdragen tot

- de Kunstgeschiedenis, dl. V, Antwerpen, 1938, blz. 60.
35. F. De Potter, Hebberechts-Godshuis gewoonlijk Schreiboorn genaamd, in : *Extrait des bulletins de l'Academie Royale de Belgique*, 2me serie, dl. 30, nr. 9-10, 1870.
 36. M. Gysseling, Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen, 1954, blz. 74.
 37. M. Daem, *Votiefschilderijen & mirakelboek van het kapelletje Schreiboorn te Gent*, 1975, blz. 11-13.
 38. Stadsarchief Gent, *Erfelijken Renten in de stede van Ghend*, reg. reeks 152/5; M. Daem, o.c., blz. 21, noot 9, vermeldt voor f°168v° van dit register verkeerdelijk de naam Gillis de Scrivere i.p.v. Gillis de Suttere.
 39. J. Verdam..., *Middelnederlandsch Woordenboek*, dl. II, 1889, kolom 701.
 40. Op 19-1-1403 tussen de huizen aan de St.-Jacobsnieuwstraat van Lieven van Mossevelde en Paesschijne van der Loen, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1402-3, f°26v°; Op 27-1-1403 tussen de erven van Andries de Bruwere en Lieven van den Brande op de Vest bij de refuge van de Baudeloabdij, ibidem f°27 v°; op 30-3-1403 ts. de erven van Margriete van den Torre, wed. Jan Lappers, en Heinric Sprincintgoet, aan de Kromme Wal, ibidem, f°40; op 16-6-1403 ts. de meers op Meerhem van Jan de Meester en de doorgang van Heunric Boele, wed. Jan Oenich, ibidem, f°55v°; op 24-1-1405 ts. de erven aan de Wannestraat van Jacop den Bake en Jan Pilaet, ibidem, Jaarregister 1404-5, f°24v°.; op 27-7-1405 ts. de huizen en erven aan de Hoogpoort, rechtover het huis de Sterren, van Margriete van der Linden, wed. Pieter van Kets, en Pieter Palin, ibidem, f°63v°; op 13-7-1405 ts. het erf van Jan de Boemhauwere en de dreef palende aan Meulenwalle van Lieven de Somer aan de Vogelzang, ibidem, f°71v°.
 41. Op 4-4-1403 ts. de huizen tSer Juris Haecx van Willem Sersymoens en De Swaene van Jan van Elversele aan de Hoogpoort, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1402-3, f°43, 70; op 30-5-1403 ts. de eigenaars van het huis Bachten Auderborch, nl. jonkvrouw Beele van Assche, en Roeger Witten, ibidem, f°52; op 1-6-1403 ts. het St.-Niklaaskerkhof en de huizen van Jan Platen en Pieter van den Pitte en dat van Pieter van Assenbrouc, ibidem, f°73; op 20-7-1403 ts. het huis van Willem van Dycstat en dat van Jan de Coninc aan de Wanrestraat, ibidem, f°65; op 6-8-1404 tussen de huizen van de tijkweversgilde en Lisbette van der Beke aan de Kattesteeg (= Cataloniënstraat), ibidem, Jaarregister 1404-5, f°69v°; op 1-7-1407 ts. de huizen van Arend van Everghem en Laureins den Boc aan de Oost- en Minnebrug, ibidem, Jaarregister 1406-7, f°45; op 7-7-1407 ts. de huizen van Boudin van Bruesele en Lieven Meeus aan de Waaistraat nabij de Vrijdagsmarkt, ibidem, f°53; op 29 juli 1407 ts. de huizen van Willem de Knuds en Gillis van de Sande aan de Pitte (= Gouden Leeuwplein), ibidem, f°70; op 22-8-1407 ts. een gevel en een stal aan de St.-Michielskerk van Jacop den Ruddere en Philippe van Steeland, ibidem, Jaarregister 1407-8, f°1.
 42. Op 26-7-1402 ts. de huizen van Heinric Tholvine en Jacop Sturteuaghene aan de Onderstraat, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1402-3, f°77v°; op 13-9-1404 ts. de huizen van wed. Margriet Curthals en dat van Jacop de Smet en Jan Cop aan de Hoogpoort en Seysteeg, ibidem, Jaarregister 1404-5, f°73; op 13-1-1407 ts. de huizen van Jan Laphout en Jan vanden Pitte aan de Gulden strate (= Gildestraat), ibidem, Jaarregister 1406-7, f°18v°; op 15-6-1407 ts. de huizen van Jan Plecken en deze aan de Lange Munt en Onderstraat, ibidem, f°59.
 43. Op 27 april 1401 aangaande een gemeenschappelijk waerdereube (= W.C.) ts. Florein Vilain en Jan van der Stappen, stadsarchief Gent, Jaarregister 1400-1, f°54.
 44. Op 30-10-1402 werd bepaald dat enkel Jan de Hert een uitweg mag nemen over de meers van Heinric Wiite, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1401-2, f°8; op 21-3-1405 aangaande herstellingen van een doorgang ts. het wevershuis en het huis van Gillis van der Hage, ibidem, Jaarregister 1404-5, f°77; op 18-4-1407 aangaande een doorgang van een weg naar een meers op de Muide door Jan den Proest, ibidem, Jaarregister 1406-7, f°47°v; op

- 8-9-1407 aangaande een weg over de meers van Ghijselbrecht Voete buiten de Muidepoort, *ibidem*, f°65v°.
45. Op 10-11-1401 het huis van Lisbet de Pape aan de Rygasse (=Regnessestraat) voor Jan van der Prest, Ghiselbrecht van Lippenhove en Willem van der Mersch, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1401-2, f°13; op 20-11-1400 het huis aan de (St-Jacobs)Nieuwstraat bij de Nieuwbrug voor Lieven van Audenarde in naam van Heinric van Audenarde zijn vader, Margriete Everarts vrouw van Heinric voornoemde, Jacop van Swalmen, Jan de Cuevelier in naam van Joes Suchte van Oudenburg en Willem de Ruwe in naam van de gereeders, *ibidem*, Jaarregister 1400-1, f°19v°; op 26-11-1400 het huis aan de Onderstraat en Napsteeg (=Belfortstraat) voor de familie Valken, Robbrecht van der Capellen, Pieter van der Sluis, Maukine Blankaert en Beatrijs Laureins, *ibidem*, f°21; op 16-2-1401 het huis van Jan van Pullem op de Overschelde (=ts. de nieuwe en oude Schelde) voor Joes van der Bossche, *ibidem*, f°39; op 5 maart 1401 de brouwerij "In den lanterne" aan Poortakker van Olivier van Valcken voor Pieter Derwedewen; *ibidem*, f°43; op 15-3-1402 het huis met landcijs aan de Doornzelestraat van de schipper Andries Block voor Daneel Tanereele en Pieter Bariseele, *ibidem*, Jaarregister 1401-2, f°40v°; op 21-6-1402 het huis de Zwanen te Overschelde van Jacop Lammins en zijn vrouw Katheline voor Jan van Quackeleere, *ibidem*, f°69; op 16-7-1403 ten gevolge van de brand in de herberg van Prete de Tip te Overschelde voor Jan van Woelpitte, Jan Poleit en Jan van de Bossche, *ibidem*, Jaarregister 1402-3, f°75; op 4-8-1403 het huis Ter Vijf Crusen van Lieven Souts aan de (St.-Jacobs)Nieuwstraat, waarop 35 s.par landcijs voor de stad en een muddekin bruin brood aan de schilder Pieter van Bereveld stonden, *ibidem*, f°68v°; op 10-8-1403 het huis De Catte, *ibidem*, f°75; op 23-2-1404 het huis aan de Hoogpoort, waar Martin van Sicleer, woont, voor Kathelinen Scouteeten, *ibidem*, Jaarregister 1403-4, f°31v°; op 29-10-1404 het huis op de Muide nabij de Meerenbrugge voor de molenaar Harende de Saghère naar aanleiding van de panding van het huis van wijlen Berthelmeus Oukine, *ibidem*, Jaarregister 1404-5, f°8; op 2-5-1407 het huis aan de Kalanderberg van Heinric van der Donct voor Hughen van den Walle, *ibidem*, Jaarregister 1406-7, f°39.
46. Stadsarchief Gent, Jaarregister 1407-8, f°2, 62v°, 74v°. In de regesten op de Jaarregisters van de Keure, Schepenjaar 1407-8 door Rita Nowé, Gent 1982 zien we een verkeerde interpretatie van deze akten. Zij vermeldt Gillis de Suttere en Jan Goethals als schepen, lees : In opdracht van de schepenen van de keure treden zij op als erfseiders.
47. Op 8-4-1407 erkent Loenuis de Rokere 4 lb.gro.torn schuldig te zijn aan Jan Eebins, die optreedt als deken van de metselaarsgilde, voor het recht om Hannekine (=Jantje) zijn zoon op te leiden als metselaar; borgen : Jan Bollaert en Jan Reyniers, Stadsarchief Gent, Jaarregister 1406-7, f°47v°. Op 4-2-1408 erkent Arend vanden Poele 3 lb.20s.gro. te zijn aan Jan Eebins, deken van de metselaarsgilde om het ambacht te leren aan Hannekin van Hondert, fs. Raesse; borgen : Jan vanden Poele, Joes Monraet en Rasse van Hondert zijn vader, *ibidem*, Jaarregister 1407-8, f°72.
48. Item ghegheven de weduwe meester Jan Ebbins van tween maenden van pencioene dat men meester Janne t' achter bleef... bij lettren van quitancen in daten den 30n dach van Julio 4lb (Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, I reeks nr. 2294, f°15; R. Van Driessche o.c., blz. 51).
- 48a.R. van Elslande, De van Eyck's en het Prinsenhof te Gent, in : Ghendtsche Tydinghen, 13de jg., nr. 3, 1984, blz. 180-192.
49. F. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, geschiedkundige beschrijving der stad, dl. VI, z.d., blz. 68-9.
50. R. van Elslande, Het Laatste Oordeel van de Meester van Diest met name Lieven van der Clite (en Augustijn de Brune), in : Meer Schoonheid, 34ste jg., nr. 2, 1987, blz. 39-40; R. van Elslande, De van Eyck's te Gent (Leerlingen en medewerkers) (1ste deel), in : Ghendtsche Tydinghen, nr. 6, 1984, blz. 322.

51. P. Blommaert-J. De Saint Genois-Ph. Kervijn de Volkaersbeke-E. Schoorman-C.P. Serrure-H. Surmont-Van Damme-Bernier, Graf- en gedenkschriften der provincie Oost-Vlaanderen, Predikheerenkerk, Gent, 1858, blz. 20.
-